

PROGRAM KOMPETENCJI INTERKULTUROWYCH

Projekt: „Sąsiedzi, wczoraj, dziś i jutro”- Erasmus+

Wstęp

Kompetencje interkulturowe to zespół kompetencji, które pozwalają na efektywne funkcjonowanie w środowisku międzykulturowym. Ułatwiają zrozumienie osób pochodzących z innych kultur, komunikację z nimi, budowanie trwałych, satysfakcjonujących relacji oraz sprawne działanie.

Model strukturalny Gertsena z 1990 r. wyróżnia trzy poziomy kompetencji interkulturowej: afektywny, kognitywny i konatywny, tj. dotyczący postaw.

— poziom afektywny: akceptowanie sytuacji wieloznaczności i frustracji, umiejętność radzenia sobie ze stresem i redukowania kompleksowości zdarzeń/sytuacji, wiara w siebie, elastyczność, empatia, dystans do podejmowanych ról, działania bez uprzedzeń, otwartość, tolerancja, niski poziom etnocentryzmu, respekt wobec innych kultur, gotowość do nauki w zakresie interkulturowości;

— poziom kognitywny: postawa wyrozumiałości/rozumienia wobec fenomenów kulturowych w odniesieniu do postrzegania, sposobów myślenia, zachowania i działania, rozumienie/wyrozumiałość wobec obcokulturowego działania, zrozumienie specyfiki i odrębności interkulturowych procesów komunikacyjnych, umiejętności metakomunikacyjne;

— poziom odnoszący się do postaw: chęć i gotowość do praktycznego zastosowania cech z poziomu afektywnego, umiejętności komunikacyjne, kompetencje społeczne (tzn. umiejętność budowania stosunków opartych na zaufaniu z partnerami interakcji pochodzącymi z innej kultury)¹

Postawy uznaje się za decydujące o skuteczności komunikacyjnej, co przekłada się na stopień nabycia kompetencji interkulturowej, którą należy rozumieć jako sumę indywidualnych właściwości, których występowanie lub brak prowadzi do sukcesu lub niepowodzenia w komunikacji z przedstawicielami innych kultur. Jest to „zespół kompetencji, które pozwalają na efektywne funkcjonowanie w środowisku wielo- czy międzykulturowym”², tzn. na zrozumienie osób pochodzących z innych kultur, komunikację z nimi, budowanie trwałych, satysfakcjonujących relacji oraz sprawne działanie. Zdaniem niemieckiego badacza interkulturowości, Jürgena Strauba, paleta komponentów (cechy, wiedza, umiejętności)

¹ A. Utler, A. Thomas, *Critical Incidents und Kulturstandards*, [w:] *Wie lehrt man...*, s. 317–329.

² M. Nowicka, *Kompetencja międzykulturowa – czym jest, dlaczego powinno rozwijać się ją u pracowników i komu jest potrzebna?*, źródło: <http://www.hrnews.pl/news1.aspx?id=s2680s> [dostęp: 5.10.2014].

składających się na rzeczoną kompetencję jest tak duża, że właściwie można powiedzieć, iż w zakres tej kompetencji wchodzi niemal wszystko, a jej (chciałoby się rzec –pozorne) nabycie to przejściowy rezultat uczenia się przez całe życie³

Program ten został opracowany mając na uwadze podniesienie kompetencji interkulturowych zarówno uczniów, jak również wszystkich odbiorców programu Erasmus+. Głównym założeniem programu jest pielęgnowanie własnej tożsamości historycznej, kulturalnej, wskazywanie na odmierności w jej obrębie, ale również zwracanie uwagi na różnorodność kulturową wokół nas, uwrażliwienie na szukanie podobieństw i odmierności pomiędzy kulturami, które prowadzi do lepszego poznania i może stać się źródłem siły w budowaniu pozytywnych postaw.

³ Por. J. Straub, *Lerntheoretische Grundlagen*, [w:] *Wie lehrt man interkulturelle Kompetenz? Theorien, Methoden und Praxis in der Hochschulausbildung Ein Handbuch*, Hrsg. A. von Weidemann, J. Straub, S. Nothnagel, Bielefeld 2010, s. 31.

I. Założenia teoretyczne programu:

1. Cele programu

Głównym celem jest propagowanie wzajemnego zrozumienia i tolerancji, szacunku dla tożsamości własnej i różnorodności kulturowej przez skuteczną komunikację między narodami. Uwrażliwienie na szukanie podobieństw i odmienności między społecznościami. Budowanie pozytywnych postaw i kształcenie umiejętności nawiązywania kontaktów z przedstawicielami różnych krajów i porozumiewania się z nimi. Rozwój kompetencji interkulturowych uczniów i nauczycieli oraz wszystkich odbiorców programu Erasmus+ będący fundamentem do współistnienia w zróżnicowanej kulturowo Europie.

2. Cele szczegółowe programu

- 1) uświadomienie zakresu zakorzenienia kultury niemieckiej w regionie wielkopolskim (słownictwo, zwyczaje, gwara, itp.)
- 2) zdobycie wiedzy o wspólnym dziedzictwie europejskim,
- 3) rozwój kompetencji interpersonalnych i społecznych, nawiązanie aktywnej współpracy między narodami,
- 4) zrozumienie różnorodności społecznej, językowej i kulturowej oraz powiązań między krajami,
- 5) rozwój zawodowy nauczycieli w wyniku dzielenia się wiedzą, wymianą dobrych praktyk oraz doświadczeń kadry w zakresie pracy dydaktycznej i wychowawczej,
- 6) rozwój kompetencji językowych uczniów i kadry,
- 7) promowanie edukacji formalnej i nieformalnej wśród uczniów i nauczycieli i wszystkich odbiorców programu Erasmus+,
- 8) aktywne uczestnictwo w życiu społecznym, kulturalnym i sportowym,
- 9) przygotowywanie uczniów do dalszej współpracy na forum międzynarodowym poprzez rozwój aktywizacji uczniów i nauczycieli,
- 10) przeciwdziałanie wpływom negatywnych stereotypów i sztywnych przekonań funkcjonujących w różnych krajach ze szczególnym uwzględnieniem Polski i Niemiec,

- 11) zwiększenie otwartości dorosłych m. in. rodziców uczniów na wzajemne postrzeganie szczególnie społeczności polskiej i niemieckiej oraz innych wspólnot Europy.

II. Treści programu

Dział	Zagadnienia szczegółowe	Sposoby i metody realizacji
Zrozumienie i tolerancja	-Zdobycie wiedzy o wspólnym dziedzictwie europejskim. -Uświadomienie zakresu zakorzenienia kultury niemieckiej w regionie wielkopolskim (słownictwo, zwyczaje, gwara, itp.). -Rozwój kompetencji językowych uczniów i kadry.	Lekcje historii, geografii, języków obcych, zwiedzanie miejsc historycznych ważnych dla dziedzictwa i kultury narodów, propagowanie edukacji nieformalnej, lekcje z native speakerem.
Szacunek dla tożsamości własnej i różnorodności kulturowej	-Uświadomienie zakresu zakorzenienia kultury niemieckiej w regionie wielkopolskim (słownictwo, zwyczaje, gwara, itp.). -Zrozumienie różnorodności społecznej, językowej i kulturowej oraz powiązań między krajami.	Skuteczna komunikacja między narodami, pobyt w rodzinach goszczących- poznawanie relacji społecznych panujących w danym kraju oraz przyjętych konwencji grzecznościowych.
Uwrażliwienie na szukanie podobieństw i odmienności między kulturami.	-Zdobycie wiedzy o wspólnym dziedzictwie europejskim. -Rozwój kompetencji interpersonalnych i społecznych, nawiązanie aktywnej współpracy między narodami. -Przeciwdziałanie wpływom negatywnych stereotypów i sztywnych przekonań funkcjonujących w różnych krajach ze szczególnym uwzględnieniem Polski i Niemiec.	Lekcje historii, geografii języków obcych, zwiedzanie miejsc historycznych ważnych dla dziedzictwa i kultury narodów, propagowanie edukacji formalnej i nieformalnej, umiejętność otwarcia się na poszczególne aspekty obcej kultury i ich właściwego interpretowania w odniesieniu do kultury własnej.
Budowanie pozytywnych postaw i kształcenie umiejętności	- Rozwój zawodowy nauczycieli w wyniku dzielenia się wiedzą, wymianą dobrych praktyk oraz doświadczeń kadry w zakresie pracy	Realne doświadczenie inności kulturowej poprzez kontakty interpersonalne: pobyt w rodzinach goszczących,

nawiązywania kontaktów z przedstawicielami różnych kultur i porozumiewania się z nimi.	dydaktycznej i wychowawczej. -Aktywne uczestnictwo w życiu społecznym, kulturalnym i sportowym.	wspólne wyjazdy, zajęcia lekcyjne, realizację działań i zadań projektowych, kontakt poprzez Internet i media społecznościowe.
---	--	---

III. Kryteria wyboru materiałów do realizacji programu:

1. Dobór materiałów ze względu na wiek i zainteresowania odbiorców.
2. Wybór miejsc o znaczeniu historycznym, kulturalnym i społecznościowym ważnych dla obu narodów i społeczności.
3. Prezentacja, omówienie i porównywanie stereotypów funkcjonujących w obu narodach.
4. Bogactwo materiałów graficznych obrazujących realia Polski i Niemiec na tle innych kultur Europejskich.
5. Interkulturowość materiałów dająca możliwość nawiązywania dialogu interkulturowego.
6. Bogactwo form i technik pracy.
7. Realizm materiałów.
8. Różnorodność materiałów autentycznych.
9. Wybór tematów projektów dostosowany do wieku, zainteresowań i oczekiwań osób realizujących działania projektowe.

IV. Przykładowy plan krótkoterminowych działań związanych z uczeniem się i nauczaniem uczniów

Ramowy program wymiany polsko - niemieckiej

I - dzień

- przyjazd grupy niemieckiej do Krotoszyna i zakwaterowanie w rodzinach

II - dzień

- gra miejska „AGENT” - rozpoczęcie gry w Gimnazjum nr 2
- zakończenie gry w rynku
- posiłek
- zakończenie i podsumowanie programu dnia

III dzień

- dzień w rodzinach goszczących

IV - dzień

- wyjazd na dwudniową wycieczkę do Krakowa, Wieliczki i obozu koncentracyjnego Auschwitz – Birkenau
- zwiedzanie byłego niemieckiego obozu zagłady Auschwitz – Birkenau
- zwiedzanie kopalni soli w Wieliczce
- przyjazd na nocleg do Krakowa
- spacer na dzielnicę żydowską Kazimierz

V - dzień

- zwiedzanie Krakowa – w programie m. in. Trakt Królewski, Wawel, Rynek Starego Miasta
- powrót do Krotoszyna
- nocleg w rodzinach goszczących

VI- dzień

- „LATA 60-te”
- zbiórka w szkole
- rozpoczęcie dnia lat 60-tych – wymagane stroje z lat 60-tych
- zabawy i konkursy związane z latami 60-tych
- podsumowanie zabaw i konkursów
- disco w stylu lat 60-tych przy muzyce z tamtych czasów – mile widziani przebrani rodzice :)
- wieczór w rodzinach

VII -dzień

- pożegnanie grupy z Niemiec w szkole
- wyjazd młodzieży do Diez

V. Założone osiągnięcia projektu:

1. Zdobyto wiedzę z zakresu zakorzenienia kultury niemieckiej w regionie wielkopolskim (słownictwo, zwyczaje, gwara, itp.) i o wspólnym dziedzictwie europejskim.
2. Rozwinięto kompetencje interpersonalne i społeczne.

3. Zrozumiano znaczenie różnorodności społecznej, językowej i kulturowej oraz powiązań między krajami.
4. Nastąpił rozwój zawodowy nauczycieli w wyniku dzielenia się wiedzą, wymianą dobrych praktyk oraz doświadczeń kadry w zakresie pracy dydaktycznej i wychowawczej.
5. Podniesiono kompetencje językowe uczniów i kadry.
6. Zwiększyło się promowanie edukacji formalnej i nieformalnej wśród uczniów i nauczycieli oraz pozostałych uczestników projektu Erasmus+.
7. Wzrosła aktywność uczestnictwa w życiu społecznym, kulturalnym i sportowym.
8. Uczniowie zostali przygotowani do dalszej współpracy na forum międzynarodowym poprzez rozwój aktywizacji uczniów i nauczycieli.
9. Zmniejszenie wpływu negatywnych stereotypów i sztywnych przekonań funkcjonujących w różnych krajach ze szczególnym uwzględnieniem Polski i Niemiec.
10. Zwiększenie otwartości dorosłych m. in. rodziców uczniów na wzajemne postrzeganie szczególnie społeczności polskiej i niemieckiej oraz innych wspólnot Europy.